

Sunuş

İnsanoğlunun topluluk hâlinde yaşamaya başlamasıyla “sosyal” konuları düşünmesi aynı zamanda olmuştur. Bu nedenle sosyal bilimlerin başlangıcı insanlık sosyalleşme tarihiyle eş zamanlı olmuştur. Sosyal bilimlerin “insan bilimleri”, “kültür bilimleri” gibi terimlerle adlandırılması da bu bakımdan anlamlıdır.

İnsanlar ilk çağlardan başlayarak felsefe, mantık, tarih, dil, mitoloji, teoloji gibi bilgi ve duyuş alanlarını gündelik hayatlarıyla ilişkilendirerek düşünmeye başlamışlar, Yazının bulunuşundan sonra bu bilgileri yazılı hâle getirmişlerdir. Böylece insan hayatıyla ilgili söz konusu ilk bilimler doğmaya başlamıştır. Eski Mısır, Mezopotamya, Çin, Hint gibi yerleşik uygarlıklarda başlayan bu süreçte, daha sonra yerleşik hayata daha geçmemiş diğer toplulukların dünya bilgileri ve hayat algıları da birleşerek ilk çağ uygarlıkları oluşmuştur. Bu uygarlıklarda astronomi, matematik, geometri gibi pozitif bilimlerle birlikte felsefe, mantık, dil, mitoloji ve siyaset gibi bilimler de bir arada, birlikte ortaya çıkmıştır. Öyle ki filozoflar, hukuk, siyaset ve dil bilimiyle ilgilenirken aynı zamanda matematiksel önermeler sunmuşlar, astronomik gözlemler yapmışlardır. Pozitif bilimler, sosyal bilimlerin oluşturduğu bu özgür düşünce evreninde gelişmiş, evrilmiş, hayat bulmuş; felsefe ve mantık temelli genel bilgi perspektifleri ışığında bugünlere gelmiştir dersek abartmış olmayız.

bitig

**MSKÜ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

bitig

**MSKÜ Journal of Faculty
of Letters and Humanities**

**Muğla Sıtkı Koçman
Üniversitesi Adına Sahibi**

Prof. Dr. Ali AKAR
Dekan

akar@mu.edu.tr

Bu bağlamda son üç dört bin yılda Doğu ve Batı dünyasında sosyal bilimlerin insanlığın gelişme, değişme ve dönüşme tarihinde önemli yeri olmuştur. Bir bölümünün öyküsü yaşadığımız topraklarda başlayan bu süreç Sümer, Mısır, Çin, Grek, Roma, Türk, Fars, Arap bilim ve tecrübe gelenekleriyle birleşerek ilk ve ortaçağ boyunca insanlığın gelişimini sağlamıştır.

Sonraki yüzyıllarda mikrobun keşfi, buhar makinesinin icadı, uzay biliminin gelişmesiyle tıp, matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi bilimlerin insanlığın hayat algısını ve düşünce biçimini kökünden değiştirmiştir. Bu bilimlerin teknolojiye uygulanmasıyla insanların gündelik yaşam konforları hiç olmadığı kadar yükselmiş; insanoğlu, okyanus diplerinden uzayın derinliklerine kadar birçok şeyi keşfetmiş ve doğaya karşı büyük bir egemenlik kurmuştur. Böylece bu bilim alanları, yaşama somut katkıları ve gündelik yaşantıyı kolaylaştırıcı işlevleri sebebiyle ön plana çıkmış, bilimin ve bilginin mutlak iktidarı başlamıştır. Bunda, söz konusu bilimlerin ölçülebilir ve nesnel yasalara sahip olmalarının büyük payı inkâr edilemez. Son yüzyıllarda “bilim” sözcüğü biraz da bu yüzden söz konusu alanı nitelemekte kullanılagelmiştir.

Bu sırada aydınlanma çağı filozofları, insanların varlık karşısındaki tavırlarını yeni keşfedilen bilgiler ışığında yorumlamaya devam etmişlerdir. Fakat buna rağmen sosyal ve kültür bilimleri ikinci plana düşmüş, bu alanlardaki çalışmalar geleneksel bilgi edinme yöntemleriyle devam etmiştir. Oysa insanın etkinlikleri, onun zihin süreçlerinde oluşan bilgilerden çıkmıştır. Bu yönüyle “bilim” ve “bilgi”nin başlangıç noktası mental bir özellik taşır. Nitekim eski çağda matematik, geometri, fizik, kimya, astronomi alanlarda kafa yoran filozoflar bunlar yanında dil, mantık, felsefe gibi “sosyal” alanlarda da önemli çalışmalara imza atmışlar, bu konularda da eserler vermişlerdir. Fakat evrenin keşfiyle birlikte bilgi alanları inanılmaz biçimde çoğalmıştır. Bunun sonucu olarak da bilim alanlarında branşlaşma, uzmanlaşma doğmuştur. Uzmanlaşma aynı zamanda bilim insanlarını belli sınırlar içine hapsedmiş, kendi bilgi evreninden başkasına karşı kapatmıştır. İşte bu yüzden 17. yüzyıldan sonra sosyal bilimlerin, fen bilimlerinin yöntem ve araçlarıyla ölçülmesi tartışılmaya başlanmıştır. Çünkü bilimin tanımı değişmiş, bu tanımın merkezine “ölçülebilirlik” ve “aynı koşullar altında tekrarlanabilirlik” ölçüsü bilimin mutlak ölçüsü hâline gelmiştir. Oysa sosyal olaylar insanla, toplumla, kültürle ilgili olduğu için bu bilim alanlarında mutlak bir ölçü ve tekrardan söz edilemezdi. Buna rağmen sosyal bilimler bilim alanından bilgi alanına kovulmuştur. Oysa sosyal bilimler, yalnızca insanların estetik yönlerini besleyen bilgiler değil aynı zamanda düşünme

yöntemlerini, hareket tarzlarını inceleyen, onlara zihin haritaları çizen alanlardı. Bu yüzden sosyal bilimlerin geliştirilmesinin, bu alanlarda yeni bilgilerin üretilmesinin, üretilen bilgilerin yaygınlaştırılmasının bütün insanlığın yararına olacağı kuşkusuzdur.

Türkiye’de sosyal bilimlerin durumu dünyadan farklı değildir. Fakat bizim bu alanda diğer toplumlara, milletlere göre daha farklı ve avantajlı bir birikimimiz vardır. Çünkü uzun ve büyük bir tarihe, eski ve işlenmiş bir dile ve gelişmiş bir edebiyata, uygarlıklara beşiklik yapmış bir coğrafyaya sahibiz. Bu uygarlıklar beşiği topraklar, insanların ilk buğdayı ektiği, ilk yazıyı yazdığı, ilk destanı söylediği, ilk mimari anıtı diktiği coğrafyadır. Bu yönüyle ülkemiz, sosyal bilimlerin cömert, verimli bir coğrafyasıdır.

Bilim tarihine Türklerin de önemli katkıları olmuştur. Esasen Türk zihin yapısı, akli önceleyen, yaşamı nesnel olarak algılayan bir yönetime sahiptir. Bu bağlamda, Türklerin sözlü kültür çağlarında doğada deneyimlenmiş büyük bir bilgi birikimi olmuştur. Bu bilgilerden, dünya ve yaşamla ilgili “akli” sonuçlar çıkarmışlardır ve onu yaşamlarının temel kılavuzu olarak kabul etmişlerdir. VIII. yüzyılda Maniheizm ve Budizm’i kabul ederek yerleşik uygarlığa geçen Türklerin yetiştirdiği bilim insanları, bu yüzyıldan sonra matematik, astronomi, tıp, siyaset, hukuk ve teoloji alanlarında önemli eserler yazmak suretiyle Orta Asya’daki bilim çalışmalarında öncülük rol oynamışlardır. Sonraki yüzyıllarda dünya bilim tarihine isimleri altın harflerle yazılan İbni Sina, Farabi, Birunî, Uluğ Bey, Ali Kuşçu gibi bilim insanlarını da bu Türk düşüncesi ve akli yetiştirmiştir. Nihayet Yüce Atatürk, Türklerin bilim yolundaki kararlı yürüyüşlerinin rotasını “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir” vecizesiyle perçinlemiştir.

İşte ilk sayısını okuduğunuz *bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, sosyal bilimler alanında yeni bilgiler üretmek amacıyla yayın hayatına başlamıştır. Dergi, Cemil Meriç’in “hür düşüncenin kalesi” diye tarif ettiği yeni bilgiyi özgür düşünceyle buluşturmak için yola çıkmış bulunuyor. Dergimizin adı olan *bitig* geçmişin bilgi ve deneyimlerini geleceğe aktaran köprü anlamını içeriyor zaten. Sözcük, Eski Türkçede biti- “yazmak, yazı yazmak” fiilinden geliştirilerek *bitig* “yazı, mektup, kitap” anlamı kazanmıştır. *bitigimiz* milletimizin tarihî koşuya başladığı Kuzey-Asya tundralarından Avrupa içlerine kadar yayılan dilimizi, kültürümüzü ve bunlara bağlı yaratacağımız bütün bilgi ve değerleri sembolize etmektedir.

bitig uzun süredir düşündüğümüz bir projeydi. Rektörümüz Prof. Dr. Hüseyin ÇİÇEK'in bizi bu konuda desteklemesiyle de ete kemiğe büründü, somutlaştı. Fakültemiz ve bilim alanlarımız adına kendilerine teşekkür ediyorum. Derginin editörlüğünü büyük özveriyle üstlenen Doç. Dr. Nagehan UÇAN EKE'ye ve Fakültemiz bölümlerinden bu güzel projeye destek veren alan editörlerine, editör yardımcılara, hakem kuruluna, sekreteryaya ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum, dergimizin bilim dünyasındaki solğunun daim olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ali AKAR
Edebiyat Fakültesi Dekanı